

**Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni
korralduse seaduse eelnõu kooskõlastamine**

Austatud minister

Haridus- ja Teadusministeerium on saatnud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni korraldamise seaduse (TAKS) eelnõu.

Justiitsministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega arvestamise korral.

1. Ministeeriumite ülesannete sätestamisel ei nimetata konkreetseid ministeeriume, vaid kasutatakse sõnastust „valdkonna eest vastutav ministeerium“. Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) §-de 58 ja 63 kohaselt on teadus- ja arendustegevus nii Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) valitsemisalas. Tõsi, viimasel juhul osaliselt ja vaid ettevõtetega seondult. Siiski tekitab see TAKS eelnõu lugedes segadust, millised ülesanded millisel ministeeriumil on – arusaamatuks jääb, kas näiteks § 9 lõikes 3 sätestatud teadus- ja arendustegevuse eest vastutava ministeeriumi ülesanded on samas ka MKM ülesanded, sest ka tema vastutab ettevõtete teadus- ja arendustegevuse eest või piirduvad MKM ülesanded vaid eelnõu § 9 lõikes 6 tooduga.

Selguse tagamiseks teeme ettepaneku nimetada eelnõus valdkonna eest vastutavad ministeeriumid konkreetse nimetusega nagu seni tavaks on olnud.

2. Eelnõus kasutatakse termineid, mille sisu või seos teiste terminitega on avamata. Näiteks annab eelnõu § 9 lõige 5 ministrile volituse institutsionaalsete eetikakomiteede moodustamiseks, kuid avatud ei ole, mida institutsionaalse eetikakomitee all silmas peetakse. Paragrahvi 15 lõike 5 kohaselt viiakse ülikooli ja evalveeritud kõrgkooli välishindamine läbi institutsionaalse akrediteerimisena, kuid § 17 lõikes 2 räägitakse ka ülikooli ja evalveeritud kõrgkooli puhul evalveerimisotsusest. Paragrahvi 11 lõike 3 punktis 1 nimetatakse innovatsiooni riiklikke toetusmeetmeid, kuid arusaamatuks jääb, mida toetusmeetmete all silmas on peetud.

Palume tagada eelnõus kasutatavate mõistete sisuline selgus, samuti selgus mõistete omavahelises seoses.

3. Eelnõu § 8 lg-d 2 ja 3 – sättega nähakse ette volitusnorm Vabariigi Valitsusele HTM-i ja MKM-i nõustava komisjoni moodustamise korra, ülesannete ja töökorra kehtestamiseks. Leiame, et konkreetsete ministeeriumite nõustamiseks moodustatava komisjoniga seonduvat ei pea reguleerima Vabariigi Valitsuse määrusega. Piisav on ka konkreetse ministri määrus, mis on kooskõlastatud VVS § 49 lõike 2 kohaselt.

Samasisulise kommentaari teeme ka eelnõu § 14 lg 7 kohta.

Palume eelnõus muuta Vabariigi Valitsuse määrus asjaomase ministri määruseks.

4. Eelnõu § 26 – õigusselguse huvides palume eelnõu § 26 lg-s 1 välja tuua, et eetikakomitee annab vajaduse korral hinnangu ka isikuandmete töötlemise nõuete järgimisele (isikuandmete kaitse seaduse § 6 nõuete täitmisele). Rõhutame, et sõnastuse täpsustamisega ei tekitata eetikakomiteele uut kohustust, sest kohustus tuleneb juba kehtivast isikuandmete kaitse seadusest. Sõnastuse

täiendamine loob ühese selguse, et TAIKS alusel loodav eetikakomitee peab muu hulgas andma ka hinnangu isikuandmete töötlemisele.

Palume eelnõu § 26 lg 1 sõnastust vastavalt muuta.

Samuti palume eelnõus esitada isikuandmete kaitse seaduse muudatus järgmises sõnastuses:

„(4) Kui teadus- või ajaloouring põhineb eri liiki isikuandmetel, kontrollib seaduse või määruse alusel moodustatud eetikakomitee enne uuringu tegemist käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist. Kui teadusvaldkonnas puudub eetikakomitee, kontrollib nõuete täitmist Andmekaitse Inspeksioon. Rahvusarhiivis säilitatavate isikuandmete suhtes on eetikakomitee õigused Rahvusarhiivil.“.

5. Eelnõu § 28 – selgusetuks jääb, kas piiratud teovõimega isikuna käsitletakse vaid alaealist või hõlmab säte ka piiratud teovõimega täisealisi. Seletuskirjas on öeldud - "Eelnõu § 28 käsitleb piiratud teovõimega isiku kaasamist teadusuuringusse.". Ka paragrahvi pealkirjas on nimetatud piiratud teovõimega isikute kaasamine. Samas on seletuskirjas valdavalt selgitatud alaealiste osalemist teadusuuringutes. Selline lähenemine ei loo ühest selgust normi adressaadi osas.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 8 lg 2 kohaselt on piiratud teovõime alla 18-aastaselt isikul ja isikul, kes vaimuhaiguse, nõrgamõistuslikkuse või muu psüühikahäire tõttu kestvalt ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida. Seega saab piiratud teovõimega isikuks olla nii alaealine kui ka täisealine isik. Täisealistel piiratud teovõimega isikutel on seaduslikuks esindajaks neile kohtu poolt määratud eestkostja. Kui eelnõu § 28 hõlmab nii alaealisi kui ka piiratud teovõimega täisealisi isikuid, tuleb täisealiste puhul tähele panna, et seaduslikult esindajalt nõusoleku küsimine ei pruugi olla alati õigustatud. See sõltub isiku teovõime piiramise ulatusest. Näiteks olukorras, kus isikul on piiratud vaid suuremate rahaliste tehingute tegemine, ei ole õigustatud lähenemine, mille kohaselt puudub tal võimalus ise teadusuuringus osalemise üle otsustada. Tema teovõime väljaspool piirangut (s.o suuremad rahalised tehingud) on säilinud.

Kui eelnõuga soovitakse kaasata vaid alaealised isikud, palume § 28 pealkirja täpsustada. Samuti palume sel juhul tuua ka seletuskirjas üheselt välja, et sättega reguleeritakse vaid alaealiste kaasamist uuringutesse. Kui sättega soovitakse hõlmata ka täisealisi piiratud teovõimega isikuid, tuleb esindaja nõusoleku küsimine täiendavalt läbi mõelda ja eelnõu sõnastust vastavalt muuta.

6. Palume arvestada ka eelnõu ja seletuskirja failides esitatud normitehniliste ja keelemärkustega, samuti märkustega seletuskirja kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad: eelnõu ja seletuskirja failid Justiitsministeeriumi märkustega

Mari Käbi 5865 8226
Mari.Kabi@just.ee
Kristel Niidas
Kristel Vaino
Pilleriin Lindsalu
Aili Sandre